

Sygn. akt I UK 300/15

POSTANOWIENIE

Dnia 24 maja 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania A. E.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Białymstoku
o ustalenie obowiązku ubezpieczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 24 maja 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z dnia 26 marca 2015 r., sygn. akt III AUa 1436/14,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku wyrokiem z dnia 26 marca 2015 r. oddalił apelację wnioskodawczyni A. E. od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 10 czerwca 2014 r., którym oddalono odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Białymstoku z dnia 20 grudnia 2013 r. stwierdzającej, że wnioskodawczyni jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 1 września 2013 r.

W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny wskazał, że zachowanie wnioskodawczyni jako przedsiębiorcy budzi poważne wątpliwości co do racjonalności i rzetelności. Mimo że firma wnioskodawczyni rozpoczęła dopiero działalność na rynku (jako termin rozpoczęcia działalności gospodarczej podała ona dzień 1 września 2013 r.)

i że na samym początku wygenerowała stratę, to już od dnia 1 września 2013 r. wnioskodawczynie zgłosiła nie uzasadnioną kondycją finansową firmy podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości 9.282,50 zł. Zadeklarowanie nierealnie wysokiej podstawy wymiaru składek świadczy nie tylko o nieracjonalności zachowań przedsiębiorcy, ale ma też znaczenie w kontekście przypisanej pozorności prowadzenia działalności gospodarczej, będąc jednym z elementów potwierdzających tę pozorność. Jednocześnie z ustalonego stanu faktycznego nie wynika, aby nastąpiło rzeczywiste prowadzenie zawodowej działalności gospodarczej w celach zarobkowych, w sposób zorganizowany i ciągły. Wprawdzie wnioskodawczynie podjęła pewne czynności, które mogłyby świadczyć o faktycznym wykonywaniu działalności, to jednak nie można uznać, że miała zamiar (wolę) jej prowadzenia z uwagi na brak cechy powtarzalności. Poza świadczeniem usług architektonicznych wnioskodawczynie miała zajmować się organizacją i prowadzeniem szkoleń z zakresu bhp (działalność o tym profilu prowadzi jej ojciec R. K.). Tymczasem w toku procesu wskazała jedynie dwa zorganizowane przez swoją firmę szkolenia, przy czym oba przeprowadził ojciec wnioskodawczynie, a przygotowanie przez nią drugiego budzi wątpliwości, skoro odbyło się ono kilkanaście dni po urodzeniu przez nią dziecka. Z okoliczności sprawy wynikało ponadto, że wnioskodawczynie nie przejawiała woli dążenia do stworzenia prosperującego przedsiębiorstwa. Świadczy choćby o tym fakt, że zadeklarowała roczny urlop macierzyński, w okresie którego zasadniczo nie wykonywała osobiście działalności gospodarczej, poza dwoma projektami oddanymi w marcu 2014 r., na których widnieją m.in. podpisy wnioskodawczynie (jako architekta), a których wykonanie w istocie nadzorowała jej matka H. K.. Opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne w tych okolicznościach Sąd Apelacyjny uznał za próbę stworzenia pozorów działalności bez rzeczywistego jej wykonywania, co w konsekwencji nie mogło prowadzić do skutku w postaci podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiodła wnioskodawczynie A. E. zaskarżając go w całości oraz wnosząc o jego uchylenie, jak też wyroku Sądu Okręgowego i ustalenie, że skarżąca jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu,

rentowemu i wypadkowemu i dobrowolnemu ubezpieczeniu społecznemu od dnia 13 września 2013 r.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego, a to: 1) art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.) w związku z art. 83 k.c. przez błędną wykładnię i uznanie, że czynności wykonywane przez skarżącą w ramach prowadzonej działalności gospodarczej nie wyczerpują pojęcia działalności gospodarczej jako tytułu do podlegania ubezpieczeniom społecznym, 2) art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 672 ze zm.) oraz art. 20 Konstytucji RP przez błędną wykładnię i uznanie, że wykonywanie w ramach działalności gospodarczej umowy o świadczenie usług i czynności nie spełniają wskazanych w przepisie przesłanek warunkujących uznanie jej za działalność gospodarczą, 3) art. 18 i art. 32 Konstytucji RP przez wydanie orzeczenia sprzecznego z zasadami ochrony rodziny i równości wobec prawa.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi do rozpoznania ze względu na jej oczywistą zasadność wskazując, że „skarga kasacyjna uzasadniona jest więc względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącej, a leżącymi w interesie powszechnym. Rozpoznanie niniejszej skargi kasacyjnej będzie służyć ochronie obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania, oraz zapewnieniu jednolitości orzecznictwa sądowego w sprawach, w których kobiety w zaawansowanej ciąży podejmują się otwarcia i prowadzenia działalności gospodarczej z zadeklarowaną najwyższą podstawą wymiaru składek na ubezpieczenie”. Jednocześnie podkreśliła, że „Sąd Najwyższy wielokrotnie wypowiadał się, że kobieta w zaawansowanej ciąży, która faktycznie prowadzi działalność gospodarczą ma pełne prawo do korzystania z ochrony ubezpieczeniowej w jej najwyższym finansowym aspekcie”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje

potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W rozpoznawanej sprawie skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia jej do rozpoznania bowiem skarżąca nie wykazała zasadności skargi (398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Oparcie skargi wyłącznie na zarzutach naruszenia przepisów prawa materialnego, bez wskazania jakichkolwiek zarzutów naruszenia adekwatnych przepisów postępowania powoduje, że Sąd Najwyższy był związany ustaleniami faktycznymi oraz oceną materiału dowodowego dokonaną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Wynikało z nich wiążąco (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), że skarżąca nie prowadziła faktycznie (rzeczywiście) działalności gospodarczej, a podejmowane przez nią działania miały stwarzać pozory prowadzenia tej działalności na potrzeby podlegania ubezpieczeniom społecznym i to od zadeklarowanej na ponad 9.000 zł podstawy wymiaru składek, która w żaden sposób nie korespondowała kondycją finansową firmy skarżącej. Wobec powyższego skarga sprowadza się w istocie do polemiki z poczynionymi ustaleniami faktycznymi, a wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania nie spełnia warunków właściwych dla tej przesłanki przedsądu z uwagi na swoją ogólnikowość, jak i brak wskazania jakiegokolwiek przepisu, którego naruszenie miałoby postać naruszenia kwalifikowanego, widocznego na pierwszy rzut oka.

Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów kreatywnych skargi, ani tym bardziej się ich domyslać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). Jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578). Z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że

skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774).

Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej w ujęciu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Oczywiście naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z brzmieniem przepisów albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 842931; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 818648). Oznacza to, że we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171).

Wymagania tego nie spełniają zawarte w skardze kasacyjnej ogólnikowe stwierdzenia mające uzasadniać wystąpienie przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. „względnymi o szczególnej doniosłości”, a także fakt, że skarżąca w żadnym miejscu nie wskazuje przepisu, na tle którego ma się ujawniać oczywiste uzasadnienie skargi, ani wyводу prawnego, który by wykazywał kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości,

pomijając już sam fakt braku wskazania tych przepisów. Jednocześnie za wymagany wywód prawny nie można uznać przytoczonych we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania ustaleń faktycznych z ich własną oceną przedstawioną przez skarżącą, odmienną od poczynionej przez Sądy orzekające. Wymagań tych nie spełniają też rozważania skarżącej na temat instytucji pozorności czynności prawnej.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).